

De invloed van geslacht van het slachtoffer, geslacht van de waarnemer en ‘geloof in een rechtvaardige wereld’ op mate van erkenning voor slachtoffers van seksueel misbruik

Bregje Datema

Studentnummer: s3779114

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: dr. C. Gerlsma

Tweede beoordelaar: dr. P. Cavalini

In samenwerking met: Hendrika Heidstra, Henriëtte van der Klis, Karla Ruizendaal, Suzan

Holweg en Tess van den Dungen

3 februari 2023

Disclaimer

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

**The Influence of Victim's Sex, Observer's Sex, and Belief in a Just World on
Acknowledgement for Victims of Sexual Assault**

Abstract

Purpose. Previous research has shown that some victims of sexual assault are more likely to be blamed for what happened to them than other victims. The aim of the present study is to examine if there is a relationship between victim sex, observer sex and observer's just world beliefs (JWB) and the amount of acknowledgement victims receive.

Method. Participants (N = 64) read a fictional vignette describing a crime report, including a fragment of a Victim Impact Statement. After that they completed a questionnaire with measures of acknowledgement, financial compensation and JWB. Some demographic information was assessed as well, like age, gender, level of education, and nationality.

Results. No significant effect was found with regard to victim sex. A significant difference between male and female observers was found for one of three scales of acknowledgement. Lastly, no significant relationship between JWB and acknowledgement has been found.

Discussion. The results of the present study imply an observer sex difference in the amount of acknowledgment a victim receives, with women giving a higher amount than men. The results should be interpreted with caution, because of a small sample size. It is important to become aware of which prejudices certain people hold towards victims of sexual assault, because more awareness can lead to more favourable attitudes towards victims.

Keywords: victims, sexual abuse, acknowledgement, JWB, sex differences

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Samenvatting

Doel. Voorgaande onderzoeken hebben aangetoond dat sommige slachtoffers van seksueel misbruik vaker te maken krijgen met slachtofferbeschuldiging dan andere slachtoffers. Het doel van het huidige onderzoek is om te onderzoeken of er een verband is tussen het geslacht van het slachtoffer, het geslacht van de waarnemer en de waarnemer's 'just world beliefs' (JWB) en de mate van erkenning die slachtoffers toegekend werd.

Methode. Deelnemers (N = 64) lazen een fictief vignet waarin een misdadaverslag en een fragment uit een slachtofferverklaring werden weergegeven. Daarna vulden ze een vragenlijst in waarin erkenning, financiële compensatie en JWB werden gemeten. Ook vulden deelnemers vragen over demografische gegevens in, zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit en opleidingsniveau.

Resultaten. Er is geen significant verschil gevonden wat betreft mate van erkenning en het geslacht van het slachtoffer. Voor één van de drie schalen voor erkenning werd een significant verschil gevonden tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers. Er werd geen significant verband gevonden tussen JWB en erkenning.

Discussie. De resultaten van het huidige onderzoek impliceren een geslachtsverschil in de mate waarin waarnemers erkenning geven aan slachtoffers, waarbij vrouwen meer erkenning geven dan mannen. Deze resultaten moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, vanwege een kleine onderzoeksgroep. Het is belangrijk om kennis te verkrijgen over welke vooroordelen bepaalde mensen hebben over slachtoffers van seksueel misbruik, want meer bewustwording kan leiden tot gunstigere houdingen tegenover slachtoffers.

Trefwoorden: slachtoffers, seksueel misbruik, erkenning, JWB, geslachtsverschillen

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

De invloed van geslacht van het slachtoffer, geslacht van de waarnemer en ‘geloof in een rechtvaardige wereld’ op mate van erkenning

Seksueel misbruik is sinds 2017 een hot-topic door de #metoo beweging, waarbij veel mensen veel naar voren kwamen met hun ervaringen met seksueel misbruik. In welke mate seksueel misbruik precies voorkomt is lastig vast te stellen, omdat niet iedereen die slachtoffer wordt van seksueel misbruik, dit daadwerkelijk aangeeft bij de politie (Carroll, 2021). Dit probleem wordt onderrapportage genoemd (Brunton-Smith et al., 2022).

Onderrapportage lijkt vooral bij mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik een groot probleem te zijn. Dit is waarschijnlijk het gevolg van de mythe die er heerst rondom slachtofferschap van seksueel misbruik, namelijk ‘mannen worden niet verkracht’ (Budd et al., 2017). Onderrapportage zorgt ervoor dat er minder informatie bekend is over mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik. Echter, is dat niet het enige probleem, er is namelijk ook sprake van ondervertegenwoordiging van mannelijke slachtoffers binnen de huidige literatuur. Er zijn op zichzelf weinig onderzoeken die zich focussen op mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik en in de onderzoeken die er wel zijn is vaak sprake van kleine steekproefgroottes mannelijke slachtoffers (Budd et al., 2017).

Ondanks dat men niet precies weet hoe vaak seksueel misbruik voorkomt, is wel bekend dat het veel voorkomend is en dat vrouwen vaker slachtoffer worden dan mannen. Dit blijkt opnieuw uit de recent gepubliceerde cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS; 2023) over de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Uit deze cijfers komt naar voren dat maar liefst 51,7% van vrouwen tussen de achttien en vierentwintig jaar in 2022 slachtoffer zijn geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bij de mannen in dezelfde leeftijdsgroep ligt dit percentage een stuk lager, namelijk 14,7%. Verder blijkt uit de nieuwe cijfers dat 3,5% van de mensen ouder dan zestien jaar in 2022 slachtoffer zijn geweest van fysiek seksueel geweld, waarvan in 70%

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

van de gevallen de dader een bekende van het slachtoffer was. Tot slot is het interessant om te vermelden dat slachtoffers wel praten over wat hen is overkomen, maar voornamelijk met vrienden en familie. Van de slachtoffers van fysiek seksueel geweld nam minder dan 2% contact op met de politie of een melding- of adviesinstantie (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023).

Slachtoffers van verkrachting krijgen te maken met een verhoogd risico op negatieve psychologische gevolgen. Een belangrijk voorbeeld hiervan is posttraumatische stressstoornis (PTSS), één van de meest voorkomende psychologische gevolgen van verkrachting (Pinciotti & Orcutt, 2021). Verkrachtingslachtoffers met PTSS hebben bijvoorbeeld herbelevingen van hun verkrachting en verhoogde prikkelbaarheid ('hyperarousal') (Ullman, 2016). Daarnaast is overmatig alcoholgebruik een veelvoorkomend gevolg van verkrachting (Ullman, 2016). Ook is gebleken dat mensen die eenmaal slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik, meer kans hebben om opnieuw seksueel misbruikt te worden (Pinciotti & Orcutt, 2021; Ullman, 2016).

Erkenning

Slachtoffers van seksueel misbruik hebben allemaal behoefte aan erkenning (Bosma, 2020). Erkenning wordt door Maercker en Müller (2004) gedefinieerd als de positieve reacties die een slachtoffer ervaart vanuit de maatschappij, waaruit waardering voor de unieke staat van het slachtoffer blijkt en er begrip wordt getoond voor de moeilijke situatie waarin het slachtoffer zich bevindt. Het gaat daarbij niet alleen om erkenning door naaste vrienden en familie, maar ook om erkenning door bijvoorbeeld collega's, juridisch betrokkenen en andere autoriteiten en de media (Bosma, 2020; Maercker & Müller, 2004).

Erkenning van slachtoffers komt vaak eerder tot stand wanneer er sprake is van meer herkenning (Bosma, 2020). Dat wil zeggen: slachtoffers die passen in het beeld van een stereotypisch slachtoffer, worden door waarnemers eerder herkend als slachtoffer en zullen

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

direct meer erkenning krijgen. In het positieve geval, zullen slachtoffers onvoorwaardelijke steun krijgen van de omgeving, maar in het negatieve geval kunnen ze te maken krijgen met onwetendheid, slachtofferbeschuldiging en afwijzing (Maercker & Müller, 2004). De gevolgen hiervan zullen later besproken worden.

Het ideale slachtoffer

In de vorige paragraaf werd een stereotypisch slachtoffer benoemd en in de literatuur wordt dit ook wel een ideaal slachtoffer genoemd (Christie, 1986). Een ideaal slachtoffer is een slachtoffer met bepaalde kenmerken en door die kenmerken krijgt dit slachtoffer zonder meer erkenning van de omgeving voor het slachtofferschap. Dit betekent ook dat de schuld volledig bij de dader wordt gelegd en niet bij het slachtoffer (Christie, 1986).

Vanuit de literatuur zijn er een aantal kenmerken te benoemen die ideale slachtoffers onderscheiden. Ideale slachtoffers zijn zwak ten opzichte van de dader, ze zijn bijvoorbeeld erg jong, erg oud of ziek (Bosma et al., 2018; Christie, 1986). Verder krijgen slachtoffers die verdrietig en aangeslagen zijn, vaak meer erkenning dan slachtoffers die boos zijn (Bosma, 2020). Daarnaast zijn ideale slachtoffers vooral passief en hulpeloos, ze moeten onschuldig zijn en lijden door hetgeen ze is overkomen, maar tegelijkertijd open staan om de dader te vergeven (Dijk van, 2009).

Naast kenmerken van het slachtoffer, kunnen ook kenmerken van de dader invloed hebben op de mate van erkenning een slachtoffer krijgt (Christie, 1986). Zo wordt er gesteld dat een ideale dader een grote, boze man is (Christie, 1986). Ook de relatie tussen dader en slachtoffer lijkt van invloed op de mate van erkenning. Slachtoffers die de dader niet kennen krijgen meestal meer erkenning dan slachtoffers die de dader wel kennen (Christie, 1986).

Uit deze informatie kan men de conclusie trekken dat slachtofferschap geen objectief concept is, maar een sociale constructie waarin persoonlijke karakteristieken en het sociale

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

systeem invloed hebben op de manier waarop er naar slachtoffers wordt gekeken (Christie, 1986).

Slachtofferbeschuldiging en JWB

Slachtofferbeschuldiging ('victim blaming') is een bekend fenomeen als het gaat om erkenning van slachtofferschap, met name als het gaat om slachtoffers van seksueel misbruik (Wakelin & Long, 2003). De omgeving, autoriteiten, de dader, maar zelfs slachtoffers zelf kunnen een deel van de schuld toekennen aan het slachtoffer (Wakelin & Long, 2003). Er wordt in dat geval erg kritisch gekeken naar het slachtoffer. De 'respectability', kleding en aantrekkelijkheid van het slachtoffer worden beoordeeld en gebruikt om te bepalen in hoeverre het slachtoffer zelf verantwoordelijk is voor het misbruik (Wakelin & Long, 2003). Echter kunnen zelfs 'normale' sociale gedragingen worden gezien als bijdragend aan de schuld van het slachtoffer. Zo bleek bijvoorbeeld dat een vrouw die 'alleen iets dronk in een bar' meer schuld kreeg voor haar verkrachting dan een vrouw die 'net klaar was met werken op kantoor' (Wakelin & Long, 2003). De verantwoordelijkheid voor de verkrachting wordt hierdoor bij het slachtoffer gelegd in plaats van bij de dader.

In de literatuur over slachtofferbeschuldiging worden 'just world beliefs' (JWB) vaak in verband gebracht met slachtofferbeschuldiging (Pinciotti & Orcutt, 2021). Als mensen gebeurtenissen interpreteren op een manier die consistent is met hun geloof in een rechtvaardige wereld, dan zou dit een motivatie kunnen zijn voor slachtofferbeschuldiging (Pinciotti & Orcutt, 2021). In een rechtvaardige wereld krijgen mensen wat ze verdienen en verdienen mensen wat ze krijgen. Kortom, goede mensen zouden goede dingen overkomen en slechte mensen zouden slechte dingen overkomen. Wanneer een onschuldig slachtoffer wordt verkracht, is dat een bedreiging voor het geloof in een rechtvaardige wereld. Er treedt dan cognitieve dissonantie op: een onplezierig gevoel als reactie op de inconsistentie tussen iemands overtuigingen (de wereld is een rechtvaardige plek) en de realiteit (een onschuldig

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

persoon is slachtoffer geworden van verkrachting) (Aguilar et al., 2022). Volgens de cognitieve dissonantie theorie van Festinger (1957) zal iemand die cognitieve dissonantie ervaart gemotiveerd zijn om dit onplezierige gevoel te verminderen door de inconsistentie op te lossen ('resolve'). Men zal in dit geval geneigd zijn een negatieve houding tegenover het slachtoffer aan te nemen en/of schuld bij het slachtoffer neerleggen. Op deze manier maakt men de nodige wijzigingen in hun perceptie van het slachtoffer, zodat het beter past bij hun geloof in een rechtvaardige wereld. Verschillende onderzoeken hebben een hogere mate van JWB in verband gebracht met een hogere mate van slachtofferbeschuldiging (Pinciotti & Orcutt, 2021)

Secundaire victimisatie

Wanneer slachtoffers te maken krijgen met negatieve reacties zoals onder andere slachtofferbeschuldiging, kan er secundaire victimisatie optreden. Secundaire victimisatie verwijst naar de negatieve en/of onverschillige manier waarop slachtoffers behandeld worden door hun omgeving, met name door personeel in het juridische systeem en gezondheidszorg (Campbell & Raja, 1999). Het gevolg hiervan is dat het slachtoffer onvoldoende steun krijgt en wellicht te maken krijgt met veroordeling en vervreemding van zijn of haar omgeving.

De kans op secundaire victimisatie wordt verhoogd wanneer slachtoffers in een systeem terecht komen waar hun verhaal wordt afgewezen en er niet wordt gekeken naar hun behoeften (Carroll, 2021). Deze slachtoffers, die te maken krijgen met negatieve en/of onverschillige reacties, hebben verminderde kans op een goed herstel. Daarnaast is er een vergrote kans op verergering in plaats van verbetering van PTSS symptomen bij slachtoffers met PTSS (Campbell et al., 2001; Pinciotti & Orcutt, 2021; Ullman, 2016). Er is in dit geval sprake van weinig erkenning voor het slachtofferschap. Een grote mate van erkenning van slachtofferschap lijkt van groot belang om secundaire victimisatie te voorkomen.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Geslachtsverschillen slachtoffers

Bij verkrachting denken mensen vaak aan een situatie waarin een vrouw verkracht wordt door een man. Een vrouw is dus eerder een ideaal slachtoffer als het om verkrachting gaat dan een man. Om dit te onderzoeken, bedachten Carroll en collega's (2019) een onderzoek waarbij ze proefpersonen verkrachtingsscripts ('rape scripts') lieten schrijven, de helft met een man als slachtoffer en de andere helft met een vrouw als slachtoffer. De scripts met het vrouwelijke slachtoffer waren meestal veel langer en gedetailleerder dan die met het mannelijke slachtoffer. Ook bevatten de mannelijke scripts vaker uitspraken over de deelnemers' gebrek aan kennis over mannelijke verkrachtingsslachtoffers of het idee dat mannen zelden slachtoffer worden van verkrachting. Deze resultaten laten zien dat de deelnemers van dit onderzoek meer informatie beschikbaar hadden over vrouwelijke verkrachtingsslachtoffers dan mannelijke verkrachtingsslachtoffers. Een beperking van dit onderzoek is dat de onderzoeksgroep enkel uit studenten bestond. Dit beperkt de generaliseerbaarheid van deze resultaten.

Wakelin en Long (2003) gebruikten vignetten om de mate van slachtofferbeschuldiging voor verschillende slachtoffers te onderzoeken, waarbij het geslacht en de seksualiteit van het slachtoffer werden gemanipuleerd. Uit dit onderzoek bleek dat vrouwelijke slachtoffers van verkrachting vaker te maken kregen met slachtofferbeschuldiging dan mannelijke slachtoffers van verkrachting (Wakelin & Long, 2003). Daarentegen wordt in het onderzoek van Erickson en collega's (2017) beweert dat in het algemeen, mannelijke slachtoffers van geweld vaker te maken krijgen met slachtofferbeschuldiging. Uit de resultaten van hun vignetonderzoek bleek dat mannelijke slachtoffers van partnergeweld ('intimate partner violence'), vaker te maken kregen met slachtofferbeschuldiging dan vrouwelijke slachtoffers (Erickson et al., 2017). Het lijkt er dus

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

op dat het geslacht van een slachtoffer invloed heeft op de manier waarop mensen naar het slachtoffer kijken en er mee omgaan.

Geslachtsverschillen waarnemers

Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat geslacht van de waarnemer invloed heeft op de perceptie van slachtoffers van verkrachting. Geslacht van de waarnemer bleek invloed te hebben op onder andere het toeschrijven van schuld/verantwoordelijkheid, positieve/negatieve houding tegenover slachtoffer en of de verkrachting ook daadwerkelijk als verkrachting wordt beschouwd (Pinciotti & Orcutt, 2021). In het onderzoek van Pinciotti en Orcutt (2021) moesten deelnemers een vignet lezen bestaande uit interviews met een mannelijke dader en een vrouwelijk slachtoffer in een verkrachtingszaak. Hieruit bleek dat mannelijke waarnemers significant meer schuld aan het slachtoffer gaven dan vrouwelijke waarnemers. Hoewel de onderzoeksgroep van Pinciotti en Orcutt (2021) vrijwel volledig uit studenten bestond, is deze bevinding volgens de onderzoekers zelf wel consistent met wat er al bekend was over de relatie tussen slachtofferbeschuldiging en geslacht.

Verder bleek uit het onderzoek van Wakelin en Long (2003) dat mannelijke deelnemers meer negatieve attitudes tegenover verkrachtingsslachtoffers hadden dan vrouwelijke deelnemers. In dit onderzoek (Wakelin & Long, 2003) lazen proefpersonen een fictief scenario van een verkrachting door een onbekende dader in een openbare ruimte, waarbij geslacht en seksualiteit van het slachtoffer gemanipuleerd werden. Net als in het onderzoek van Pinciotti en Orcutt (2021) werd in dit onderzoek ook gevonden dat mannelijke waarnemers meer schuld aan slachtoffers gaven dan vrouwelijke deelnemers. Ook bleek uit dit onderzoek (Wakelin & Long, 2003) dat mannelijke deelnemers meer schuld toekenden aan mannelijke slachtoffer van verkrachting dan vrouwelijke deelnemers.

Ook is uit eerder onderzoek (Pinciotti & Orcutt, 2021) gebleken dat vrouwelijke waarnemers meer schuld leggen bij vrouwelijke verkrachtingsslachtoffers dan mannelijke

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

waarnemers. In ander onderzoek werden geen geslachtsverschillen gevonden met betrekking tot slachtofferbeschuldiging (Yarmey, 1985). Echter is uit het merendeel van onderzoek gebleken dat mannen eerder schuld bij slachtoffers van verkrachting leggen dan vrouwen (Clements et al., 2006; Pinciotti & Orcutt, 2021; Wakelin & Long, 2003). Tot slot kwam uit het onderzoek van Clements en collega's (2006) naar voren dat mannelijke waarnemers geneigd zijn sneller een negatieve houding tegenover slachtoffers van verkrachting dan vrouwelijke waarnemers, die een meer empathische houding aannemen.

Rationale

In dit onderzoek zal de mate van erkenning van slachtofferschap voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van verkrachting worden vergeleken. Daarnaast zal ook de mate van erkenning die mannelijke en vrouwelijke onderzoeksdeelnemers toekennen aan slachtoffers worden vergeleken. Dit is van belang, omdat er in de bestaande literatuur tegengestelde resultaten zijn gevonden met betrekking tot de relatie tussen geslacht van het slachtoffer en de manier waarop het slachtoffer beoordeeld wordt. Dit geldt ook voor de relatie tussen geslacht van de waarnemer en hoe die slachtoffers beoordeelt (Clements et al., 2006; Pinciotti & Orcutt, 2021; Wakelin & Long, 2003).

Verder kan dit onderzoek hopelijk bijdragen aan de kennis over mannelijke slachtoffers van verkrachting. Zoals eerder werd vermeld, is er nog veel onduidelijk over mannelijke verkrachtingslachtoffers als gevolg van onderrapportage, ondervertegenwoordiging in de huidige literatuur en het heersende stigma (Budd et al., 2017). Tot slot kan er hopelijk worden bijgedragen aan de kennis over het beeld van het ideale slachtoffer en hoe specifiek het geslacht van het slachtoffer van invloed is.

Geslachtsverschillen bij slachtoffers en waarnemers zijn belangrijk om te onderzoeken, want als blijkt dat er verschillen zijn heeft dit serieuze implicaties. Het brengt vooroordelen aan het licht waar slachtoffers mee te maken kunnen krijgen wanneer ze

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

aangifte doen. Dit kan ook een verklaring zijn voor het feit dat veel verkrachtingsslachtoffers überhaupt geen aangifte doen (Carroll, 2021; Wakelin & Long, 2003). Om het stigma te veranderen is het belangrijk om bewustwording te creëren over deze vooroordelen. Zo is gebleken dat verhoogde publieke bewustzijn van verkrachtingsmythes heeft geleid tot meer sympathieke houdingen tegenover slachtoffers van verkrachting (Wakelin & Long, 2003).

Samengevat is het belangrijk om te weten welke attitudes mensen hebben tegenover slachtoffers van seksueel geweld, want seksueel geweld is een veelvoorkomend probleem. Als slachtoffers weinig erkenning krijgen, zullen zij minder snel geneigd zijn over hun ervaringen te praten of aangifte te doen. Daardoor zullen ze geen hulp kunnen krijgen voor de negatieve gevolgen en blijven ook het slachtoffer stigma en stereotype in stand. We moeten nagaan hoe we actief bewustwording kunnen creëren en secundaire victimisatie tegen kunnen gaan.

Onderzoeksvragen en hypothesen

In dit onderzoek staat de vraag centraal of het geslacht van een slachtoffer van verkrachting van invloed is op hoeveel erkenning dat slachtoffer krijgt. Daarnaast zal worden onderzocht of het geslacht van de waarnemer van invloed is op hoeveel erkenning deze waarnemer een verkrachtingsslachtoffer geeft. Tot slot zal de invloed van JWB worden onderzocht. Daarbij zullen drie hypothesen worden getoetst, die zijn opgesteld aan de hand van informatie uit bestaande onderzoeken en literatuur.

Hypothese 1 is opgesteld aan de hand van wat er bekend is over het ideale slachtoffer en slachtofferbeschuldiging. De bevindingen uit voorgaande onderzoeken laten enigszins inconsistente bevindingen zien wat betreft geslacht van het slachtoffer en slachtofferbeschuldiging. Erickson en collega's (2017) beweren dat mannelijke slachtoffers van (seksueel) geweld vaker te maken krijgen met slachtofferbeschuldiging dan vrouwelijke slachtoffers. Om die reden, en omdat het ideale slachtoffer wordt gezien als vrouwelijk, wordt

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

voorspeld dat vrouwelijke slachtoffers van verkrachting meer erkenning zullen krijgen dan mannelijke slachtoffers van verkrachting.

Hypothese 2 is opgesteld aan de hand van het gegeven dat mannelijke waarnemers, vaker dan vrouwelijke waarnemers, negatieve attitudes hebben tegenover slachtoffers van verkrachting. Daarnaast zijn mannelijke waarnemers sneller geneigd om schuld bij slachtoffers neer te leggen dan vrouwelijke waarnemers. Om die reden wordt voorspeld dat mannelijke waarnemers minder erkenning zullen geven aan zowel mannelijke als vrouwelijke slachtoffers dan vrouwelijke waarnemers.

Hypothese 3 is opgesteld aan de hand van wat er bekend is over JWB en slachtofferbeschuldiging. Uit eerder onderzoek is gebleken dat een hogere mate van JWB verband hield met een hogere mate van slachtofferbeschuldiging. Om die reden wordt voorspeld dat een hogere mate van JWB een lagere mate van erkenning voorspelt.

Methode

Onderzoekdeelnemers

Een gelegenheidsonderzoeksgroep van 78 deelnemers was verkregen via een link die de onderzoekers verspreidden. Daarvan hadden 14 deelnemers slechts de demografische informatie vragen ingevuld; er bleven 64 deelnemers over die bruikbaar waren voor de analyses, waarvan er bij twee deelnemers een aantal missende waarden waren. Deelname aan het onderzoek was vrijwillig en deelnemers ontvingen geen beloning voor hun deelname. Van deze onderzoeksgroep ($N = 64$) was 68,8% vrouw en leeftijd varieerde van 20 tot 76 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 36,50 ($SD = 17,94$). 60 deelnemers waren Nederlands (96,8%), 1 deelnemer was Grieks (1,6%) en 1 deelnemer was Roemeens (1,6%). Van de deelnemers heeft 1,6% een PhD behaald, 7,8% een HBO of WO Master, 32,8% een HBO of WO Bachelor, 14,1% een MBO, 23,4% een VWO, 12,5% een HAVO, 7,8% een VMBO.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Procedure

Het onderzoeksplan voor het huidige onderzoek werd goedgekeurd door de Ethische Commissie van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (PSY-2223-S-0124). Alle deelnemers werd gevraagd een online vragenlijst in te vullen. Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer vijftien minuten. Eerst werd er gevraagd naar de leeftijd, om ervoor te zorgen dat enkel deelnemers van achttien jaar of ouder mee zouden doen aan het onderzoek. Daarna werden alle deelnemers gevraagd een aantal demografische vragen te beantwoorden. Vervolgens werden deelnemers at random toegewezen aan één van zeven vignetten. De vignetten omschreven een scenario van een fictief zedendelict, inclusief een fragment van een slachtofferverklaring gegeven door het slachtoffer. De vignetten verschilden wat betreft geslacht van het slachtoffer, beroep van het slachtoffer, of het slachtoffer wel of geen alcohol had geconsumeerd, of het slachtoffer online had afgesproken of in een café de dader tegenkwam en de kleur van de kleding gedragen door het slachtoffer.

Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek. Het grotere onderzoek bevatte zeven vignetten, waarvan er twee vignetten relevant waren voor de onderzoeksvraag van het huidige onderzoek. Bij dit onderzoek werden de vignetten met het vrouwelijke slachtoffer en het mannelijke slachtoffer vergeleken. Na het lezen van het vignet hebben de onderzoeksdeelnemers vragen beantwoord over de mate waarin ze empathie, sociale erkenning en respect voor het slachtoffer voelden. Daarbij hebben de deelnemers onder andere beoordeeld hoeveel financiële compensatie ze het slachtoffer zouden geven. Vervolgens werd deelnemers gevraagd de Nederlandse versies van de MC Social Desirability Scale (Mally & Van Kenhove, 2004), the Illinois Rape Myth Scale (Depraetere et al., 2020) en Beliefs in a Just World Scale (Lodewijkx et al., 2005) en Religiosity (Huber & Huber, 2012) in te vullen.

Materiaal

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Demografische informatie

De deelnemers werden gevraagd naar een aantal demografische gegevens, namelijk hun leeftijd, geslacht, hoogst behaalde opleiding en nationaliteit.

Vignetten

We maakten gebruik van 7 vignetten, waarin kenmerken van het delict en het slachtoffer werden gemanipuleerd. Afgezien van het gemanipuleerde delict en kenmerken van het slachtoffer was de inhoud van alle vignetten identiek. De dader was in ieder vignet een man. In de vignetten werd een media-bericht aangeboden met daarin een delict beschrijving en een fragment van de verklaring die het slachtoffer ter terechtzitting aflegde in het kader van het spreekrecht. De spreekrecht-tekst die we hier gebruikten is deels gebaseerd op Bosma et al. (2018) en Christie (1986), namelijk dat het slachtoffer een eervol project uitvoerde, de dader groot en slecht is, het slachtoffer niets te verwijten viel en dat er geen relatie was tussen dader en slachtoffer.

In de vignetten die in het huidige onderzoek zijn gebruikt werd een verhaal beschreven waarin een 19-jarig slachtoffer verkracht werd op de weg naar huis van de voedselbank, waar het slachtoffer vrijwilligerswerk deed. De dader was een onbekende man en bedreigde het slachtoffer met een mes. Op de plaats delict werden spullen gevonden die overeenkwamen met het verhaal van het slachtoffer. In het fragment uit de slachtofferverklaring is te lezen dat het slachtoffer erg emotioneel was en dat het delict veel invloed had op het leven van het slachtoffer. De vignetten verschilden enkel betreft het geslacht van het slachtoffer, in het ene vignet was het slachtoffer een vrouw (zie Bijlage A) en in de andere een man (zie Bijlage B).

Erkenning Slachtofferschap

De mate van erkenning voor slachtoffers werd gemeten met drie zelfgeconstrueerde indices, namelijk een vragenlijst met tien items, een algemene single-item maat en een single-item maat voor financiële compensatie.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

In de vragenlijst werd onderzoeksdeelnemers gevraagd naar hun gedachten en gevoelens jegens het slachtoffer dat werd beschreven in de vignetten. Een aantal van de vragen zijn afgeleid van een vragenlijst voor sociale erkenning, ontwikkeld door Maercker en Müller (2004). Deze vragenlijst bevat zestien stellingen, verdeeld over drie categorieën: (h)erkenning, ‘general disapproval’ en ‘family disapproval’. Deelnemers gaven antwoord op een 6-puntsschaal (1 = helemaal niet mee eens; 6 = helemaal mee eens). Voorbeelden van vragen afgeleid uit deze vragenlijst zijn: ‘Ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft doorgemaakt’ en ‘Ik voel mee met het slachtoffer’. De vragenlijst voor sociale erkenning die we hebben gebruikt is niet gevalideerd in de Nederlandse populatie. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ was matig in het huidige onderzoek, met een Cronbach’s $\alpha = .618$.

De Cronbach’s alfa van de eerste index van erkenning is vrij laag, wat deels te wijten was aan een item met een lage item-totaal correlatie. Daarom is er één item verwijderd uit de index en meegenomen als single-item maat voor erkenning. Het gaat om item 10 ‘‘Ik zou het moeilijk vinden om met het slachtoffer te praten over het incident.’’. De interne consistentie van de eerste index was nu acceptabel met $\alpha = .728$. De tweede index waarmee erkenning voor slachtoffers werd gemeten was item 10 als single-item index.

De derde index waarmee erkenning voor slachtoffers werd gemeten was de single-item maat ‘financiële erkenning’: ‘‘Hoeveel schadevergoeding zou het slachtoffer moeten krijgen, gezien het incident en de omstandigheden?’’. Deelnemers konden een antwoord tussen de 0 en 35.000 euro geven.

De eerste index is Erkenning1, dit zijn vragen 1 t/m 11 exclusief vraag 10. De tweede index voor erkenning is de single-item maat vraag 10, deze is Erkenning2 genoemd. De derde index voor erkenning is de single-item maat financiële erkenning, deze is Compensatie genoemd.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Just World Beliefs

De mate waarin deelnemers geloven in het bestaan van een rechtvaardige wereld werd gemeten met de vertaalde versie van Lipkus' Global Belief in a Just World Scale (GBJW-schaal) (Lipkus, 1991; Lodewijkx et al., 2005), bestaande uit 8 items. Deelnemers konden antwoorden op een 7-puntsschaal (1 = sterk mee oneens; 7 = sterk mee eens). Voorbeelditems zijn: 'Ik heb het gevoel dat ik krijg waar ik recht op heb in het leven.' en 'Ik heb het gevoel dat het door mijzelf komt wanneer het mij tegenzit.'. In het huidige onderzoek was de interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor 'geloven in het bestaan van een rechtvaardige wereld' voldoende met een Cronbach's $\alpha = .703$.

Resultaten

Beschrijvende analyses

Negatief verwoorde vragen werden gehercodeerd zodat een hogere score op de erkenning schalen meer erkenning betekende en een hogere score op de Just World Scale een hogere mate van JWB betekende. De data werden gecontroleerd op uitbijters en invalide antwoordpatronen. Bij twee deelnemers waren er een aantal missende waarden en één deelnemer was een uitbijter op de schaal Erkenning1.

De deelnemers werden at random toegewezen aan één van de vignetten, dit leverde twee onderzoeksgroepen op van ongeveer gelijke groepsgrootte ($N_{\text{Ideaal}} = 31$, $N_{\text{Man}} = 33$). Vooral in de conditie met het mannelijke slachtoffer waren de deelnemers overwegend vrouw namelijk 75.8%, in de conditie met het ideale slachtoffer was 61.3% vrouw. De gemiddelde leeftijd in de conditie met het ideale vignet was 38.84 jaar ($SD = 20.27$) en in de conditie met het mannelijke vignet 34.30 jaar ($SD = 15.42$). Ook qua opleidingsniveau waren de groepen ongeveer gelijk. In beide groepen hadden de meeste deelnemers een Bachelor (HBO/WO), namelijk 25.8% in de conditie met het ideale slachtoffer en 39.4% in de conditie met het mannelijke slachtoffer.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Tabel 1

Beschrijving van gemiddelden en standaarddeviaties voor de mate van erkenning en JWB van N = 64 onderzoeksdeelnemers voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van verkrachting

	Vrouwelijk slachtoffer (N = 31)		Mannelijk slachtoffer (N = 33)		Totaal (N = 64)	
	Gemiddelde	SD	Gemiddelde	SD	Gemiddelde	SD
Erkenning1	5.18	0.79	5.16	0.62	5.17	0.70
Erkenning2	3.52	1.46	3.58	1.70	3.55	1.57
Compensatie	18372.42	11250.56	21146.00	11209.60	19802.55	11227.22
JWB	4.64	0.97	4.50	0.67	4.57	0.83

Verdeling van de data

De gemiddelden en standaarddeviaties voor mate van erkenning en JWB zijn voor de conditie met het vrouwelijke slachtoffer, de conditie met het mannelijke slachtoffer en voor de totale onderzoeksgroep weergegeven in Tabel 1. Vanwege de kleine ondergroeps-groep was het belangrijk om de verdeling van de data vast te stellen. Een Shapiro-Wilk toets werd uitgevoerd en daaruit bleek dat de data voor de drie schalen van erkenning scheef verdeeld waren (Erkenning1 $W(62) = .87, p < .001$; Erkenning2 $W(62) = .91, p < .001$; Compensatie $W(64) = .92, p < .001$). De data van de schaal voor JWB was normaal verdeeld ($W(62) = .99, p = .668$).

Samenhang tussen de schalen

In Tabel 2 zijn de Spearman's Rho correlaties tussen de drie schalen voor erkenning en JWB weergegeven. Opvallend is dat de drie indexen van erkenning niet sterk samen te lijken te hangen. Compensatie hangt positief samen met Erkenning1, deze samenhang is

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

significant ($r = .29, p = .022$). Dit geeft een positief verband weer, wat impliceert dat mensen die meer erkenning op de eerste schaal geven ook meer financiële compensatie toekennen aan slachtoffers van verkrachting. Daarnaast lijkt Erkenning2 de andere kant op te wijzen dan Erkenning1 en Compensatie, hoewel deze correlaties niet significant zijn, moet hier wellicht rekening mee worden gehouden bij het interpreteren van de resultaten.

Tabel 2

Spearman's rho correlaties tussen de drie schalen voor erkenning en JWB

	1	2	3	4
Erkenning1 (1)	$\alpha = .73$	-.16	.29*	-.16
Erkenning2 (2)		- ^a	-.03	.18
Compensatie (3)			- ^a	-.16
JWB (4)				$\alpha = .70$

Noot.

^a Voor een single-item index is geen α te berekenen.

* Significant $p < .05$

Hypothese toetsende analyses

Hypothese 1: Vrouwelijke slachtoffers van verkrachting zullen meer erkenning krijgen dan mannelijke slachtoffers van verkrachting.

Vanwege de scheef verdeelde data en de beperkte omvang van de onderzoeksgroepen werd de hypothese getoetst met een Mann-Whitney U toets, met de drie erkenningsindices als afhankelijke variabelen en het geslacht van het slachtoffer als tussengroepsvariabele.

Er werd geen significant verschil gevonden voor geslacht van het slachtoffer op de drie schalen van erkenning (Erkenning1 $U = 489.00, z = -.303, p = .762$; Erkenning2 $U = 504.00, z = -.103, p = .918$; Compensatie $U = 430.00, z = -1.100, p = .271$). Deze resultaten geven geen ondersteuning voor de hypothese.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Hypothese 2: Mannelijke waarnemers zullen minder erkenning geven aan zowel mannelijke als vrouwelijke slachtoffers dan vrouwelijke waarnemers.

Ook hypothese 2 werd getoetst met een Mann-Whitney U toets, er werd een significant verschil gevonden voor geslacht van de waarnemer op één van de drie schalen van erkenning (Erkenning1 $U = 266.00$, $z = -2.529$, $p = .011$). Het significante verschil voor geslacht van de waarnemer toont aan dat mannelijke waarnemers gemiddeld minder erkenning gaven dan vrouwelijke waarnemers. Voor beide single-item indexen werd geen significant verschil gevonden tussen mannelijke en vrouwelijk waarnemers (Erkenning2 $U = 416.50$, $z = -.347$ $p = .728$; Compensatie $U = 403.00$, $z = -.538$, $p = .590$). De hypothese wordt deels ondersteund door deze resultaten.

Hypothese 3: Een hogere mate van JWB voorspelt een lagere mate van erkenning.

Vanwege het lage aantal onderzoeksdeelnemers en de scheef verdeelde data is het uitvoeren van een 'Analysis of Covariance' (ANCOVA) niet zinvol, omdat het geen robuuste en betrouwbare gegevens zou opleveren. Om toch iets te kunnen zeggen over de rol van JWB zijn de Spearman's Rho correlaties tussen de verschillende schalen van erkenning en JWB geanalyseerd. Deze correlaties varieerden van $-.16$ tot $.18$, en waren niet significant (Tabel 2). Dit betekent dat hypothese 3 niet wordt ondersteund door de data.

Post hoc analyses

Tijdens het analyseren van de data werd één uitbijter gedetecteerd, deze bevond zich op de schaal Erkenning1. Een post hoc analyse werd uitgevoerd waarbij de hypothesen opnieuw werden getest met Mann-Whitney U analyses en Spearman's Rho correlaties, exclusief de uitbijter. Dit leverde geen andere resultaten op wat betreft hypothese 1, wat betekent dat er geen significant verschil in de mate van erkenning werd gevonden voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers (Erkenning 1 $U = 456.00$, $z = -.539$, $p = .590$; Erkenning2 $U = 504.00$, $z = -.103$, $p = .918$; Compensatie $U = 430.00$, $z = -1.100$, $p = .272$).

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Ook de resultaten wat betreft hypothese 2 bleven hetzelfde. Dit betekent dat er op de eerste schaal van erkenning een significant verschil werd gevonden in de mate van erkenning tussen mannelijke en vrouwelijke waarnemers (Erkenning1 $U = 266.00$, $z = -2.284$, $p = .022$) en er werd geen significant verschil gevonden op de single-item indexen (Erkenning2 $U = 416.50$, $z = -.347$, $p = .728$; Compensatie $U = 403.00$, $z = -.538$, $p = .590$). Tot slot werd er ook nu geen significant verband aangetoond tussen JWB en mate van erkenning. De Spearman's Rho correlaties varieerden van $-.16$ tot $.18$ en waren niet significant. De uitbijter had geen significante invloed op de resultaten.

Daarnaast werd ook post hoc getoetst of de mate van JWB al dan niet verschilde tussen de onderzoeksgroepen. Een Mann-Whitney U toets werd gebruikt om te toetsen of de mate van JWB verschilde tussen de mannelijke en vrouwelijke waarnemers. Er werd geen significant verschil gevonden ($U = 395.00$, $z = -.016$, $p = .988$). De mate van JWB was niet significant verschillend tussen de verschillende onderzoeksgroepen.

Discussie

In het huidige onderzoek werd doormiddel van een vignetonderzoek getoetst of het geslacht van een slachtoffer, het geslacht van een waarnemer en de mate van JWB verband hielden met de mate van erkenning dat een slachtoffer kreeg. Daarmee werd onderzocht of het geslacht van een slachtoffer daadwerkelijk een belangrijke factor is die al dan niet bijdraagt aan het beeld van een ideaal slachtoffer. Hypothesen werden opgesteld aan de hand van voorgaand onderzoek, waaruit bleek dat mannelijke slachtoffers van (seksueel) geweld vaker te maken krijgen met slachtofferbeschuldiging dan vrouwelijke slachtoffers van (seksueel) geweld (Erickson et al., 2017). Daarnaast bleken vrouwelijke waarnemers vaak een meer empathische houding hebben tegenover slachtoffers van verkrachting, terwijl mannen sneller geneigd zijn een negatieve houding aan te nemen (Clements et al., 2006) en eerder geneigd zijn schuld bij het slachtoffer neer te leggen (Clements et al., 2006; Pinciotti & Orcutt, 2021;

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Wakelin & Long, 2003). Tot slot werd een hogere mate van JWB in verband gebracht met een hogere mate van slachtofferbeschuldiging (Pinciotti & Orcutt, 2021).

De huidige resultaten hebben geen verschil aangetoond in erkenning voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van verkrachting. Verder werd er gevonden dat op de eerste schaal van erkenning vrouwen gemiddeld meer erkenning gaven dan mannen. Op de andere twee schalen van erkenning werd geen significant verschil tussen mannelijke en vrouwelijke waarnemers gevonden. Tot slot werd er geen significante correlatie gevonden tussen de mate van erkenning en de mate van JWB.

Methodologische beperkingen en sterktes en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

Er zijn verschillende redenen om de resultaten met voorzichtigheid te interpreteren, want er zijn een aantal beperkingen aan het huidige onderzoek. Ten eerste is er tijdens het verkrijgen van de data een technische fout is opgetreden in de online vragenlijst in Qualtrics. De tekst van zowel het vignet als van enkele vragen was veranderd, waardoor de tekst inhoudelijk en grammaticaal onjuist geworden was. De vragenlijst is om deze reden een week korter online geweest dan de bedoeling was. De technische fout en het offline halen van de vragenlijst hebben er waarschijnlijk geleid tot een kleinere onderzoeksgroep. De onjuistheid in de tekst kan een reden zijn geweest dat veel mensen vroegtijdig zijn gestopt met het invullen van de vragenlijst, bijvoorbeeld vanwege onduidelijkheid. Per vignet zijn er ongeveer 30 responses. Deze kleine onderzoeksgroep doet de betrouwbaarheid en de generaliseerbaarheid van het onderzoek niet ten goede.

Ten tweede is de generaliseerbaarheid ook beperkt doordat 68,8% van de deelnemers vrouw was en de deelnemers veelal jong waren (Wakelin & Long, 2003; Clements et al., 2006; Pinciotti & Orcutt, 2021). Meer dan de helft van de deelnemers was tussen de achttien en dertig jaar. Dit kan een consequentie zijn van het gebruik van een gelegenheidssteekproef.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Uiteindelijk betekent dit dat de huidige onderzoeksgroep niet volledig representatief is voor de Nederlandse samenleving.

De derde beperking is dat de resultaten gelimiteerd zijn tot het gebruik van fictieve vignetten. Hoewel de vignetten zo realistisch mogelijk zijn samengesteld, zijn ze voor sommige deelnemers misschien niet realistisch genoeg. Dit zou als gevolg kunnen hebben dat onderzoeksdeelnemers geen realistische antwoorden kunnen geven op de vragenlijst, waardoor de resultaten minder betrouwbaar zijn.

De vierde beperking is dat er gebruik is gemaakt van non-parametrische toetsen, deze hebben minder statistische power en zijn minder robuust dan parametrische toetsen. Voor toekomstig onderzoek wordt dan ook aangeraden om te zorgen voor grotere steekproeven, zo kunnen er robuustere statistische analyses worden toegepast en het zal de generaliseerbaarheid verbeterd worden. Ook kan de rol van JWB met deze analyses hopelijk beter onderzocht worden, aangezien de huidige resultaten inconsistent zijn met resultaten uit eerdere onderzoeken.

Daarnaast is het interessant om in de toekomst ook andere soorten daders te onderzoeken met betrekking tot de huidige onderzoeksvragen. In het huidige onderzoek is een ‘ideale’ dader gebruikt (Christie, 1986) en uit eerder onderzoek is gebleken dat waarnemers andere houdingen hadden tegenover slachtoffers van seksueel misbruik als de dader bijvoorbeeld een vrouw was (Wakelin & Long, 2003). Het is dus waarschijnlijk dat bepaalde daderkenmerken ook van invloed zijn op de perceptie die men heeft van slachtoffers.

Naast enkele beperkingen was het huidige onderzoek methodologisch sterk wat betreft het meten van erkenning. De lage interne consistentie binnen de eerste schaal voor erkenning en de zwakke samenhang tussen de verschillende schalen laten zien dat erkenning breed gemeten is. Dit doet recht aan de omvang van het concept erkenning en er kunnen meer genuanceerde conclusies worden getrokken. Zo is uit het huidige onderzoek duidelijk

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

geworden dat vrouwen meer erkenning gaven aan de verkrachtingsslachtoffers dan mannen op de schaal voor erkenning, maar werd er geen verschil gevonden op de financiële compensatie. Het lijkt er dus op dat vrouwen qua empathie en herkenning meer erkenning geven dan mannen. Terwijl dit verschil niet wordt teruggevonden als het gaat om materiële erkenning, namelijk financiële erkenning.

Implicaties

Een belangrijk kenmerk van een ideaal slachtoffer is volgens Christie (1986) het geslacht, een vrouw past beter in het beeld van een ideaal slachtoffer dan een man. In het huidige onderzoek is geen ondersteuning gevonden voor deze notie. Wellicht betekent dit dat het beeld wat men heeft van een ideaal slachtoffer aan het veranderen is. Dit zou te maken kunnen hebben met de toegenomen aandacht rondom het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag. Er is sinds de #metoo beweging toegenomen aandacht voor eerder ondervertegenwoordigde slachtoffers, zoals bijvoorbeeld mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik.

Dat zou een belangrijke ontwikkeling zijn, want dat zou impliceren dat mannelijke slachtoffers evenveel erkenning krijgen als vrouwelijke slachtoffers. Dat is wenselijk, want ieder slachtoffer zou evenveel erkenning moeten krijgen, zonder daarvoor aan bepaalde kenmerken te moeten voldoen. Alle slachtoffers van seksueel misbruik hebben namelijk behoefte aan erkenning. Het krijgen van erkenning draagt bij aan het voorkomen van secundaire victimisatie en daarmee vergroot het de kans op een goed herstel (Bosma, 2020).

Naast de bevindingen wat betreft het geslacht van het slachtoffer, is het ook belangrijk om stil te staan bij de implicaties van de bevinding dat vrouwen waarschijnlijk meer erkenning toekennen aan slachtoffers dan mannen. Het impliceert dat mannen op een andere manier kijken naar en omgaan met slachtoffers dan vrouwen. Dit zou deels kunnen verklaren waarom zo weinig slachtoffers aangifte doen van hun seksuele misbruik (Centraal Bureau

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

voor de Statistiek, 2023). De politie in Nederland bestaat namelijk voor meer dan de helft uit mannen (Politie, 2021) en als slachtoffers zich vaak niet erkend voelen door mannen kan de drempel om aangifte te doen erg hoog zijn. Men bewust te maken van de vooroordelen die ze kunnen hebben over slachtoffers van seksueel misbruik zal hopelijk leiden tot een meer empathische, sympathieke houding tegenover de slachtoffers. Dit zal het hopelijk makkelijker kunnen maken voor slachtoffers om aangifte te doen, zodat alle slachtoffers de legale, medische en psychologische hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben om te herstellen.

Conclusie

Consistent met voorgaande onderzoeken was de bevinding dat vrouwen meer erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik dan mannen. Tegen de verwachtingen in werden er geen effecten gevonden voor geslacht van het slachtoffer evenals JWB. Mannen en vrouwen kijken dus wellicht anders tegen slachtoffers van seksueel misbruik aan en gaan anders met ze om. Hopelijk kunnen er op basis van de huidige en toekomstige bevindingen interventies worden gedaan. Zo kunnen er voorlichtingen worden gegeven waarin kennis wordt verstrekt over de behoeften van slachtoffers en bewustwording wordt gecreëerd over vooroordelen. Zo kunnen slachtoffers hulp krijgen om zo goed mogelijk herstellen, zonder vooroordelen over hun persoonskenmerken en gedragingen.

Referenties

- Aguilar, P., Correia, I., de Vries, J., & Tortora, L. (2022). Cognitive dissonance induction as an “inoculator” against negative attitudes towards victims. *Social and Personality Psychology Compass*, 16(12). <https://doi.org/10.1111/spc3.12715>
- Bosma, A. K. (2020). Over herkennen en erkennen. Slachtofferhulp Nederland. *Dag van het slachtoffer 2020*. <https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/200222-herkenning-en-erkenning-slachtoffers.pdf>
- Bosma, A., Mulder, E., & Pemberton, A. (2018). The ideal victim through other(s)' eyes. In M. Duggan (Ed.), *Revisiting the 'ideal victim': Developments in critical victimology* (pp. 27-42). <https://doi.org/10.2307/j.ctv301ds5.10>
- Brunton-Smith, I., Flatley, J. & Tarling, R. (2020). Prevalence of sexual violence: A comparison of estimates from UK national surveys. *European Journal of Criminology*, 19(5), 891–910. <https://doi.org/10.1177/1477370820932077>
- Budd, K. M., Rocque, M. & Bierie, D. M. (2017). Deconstructing Incidents of Campus Sexual Assault: Comparing Male and Female Victimizations. *Sexual Abuse*, 31(3), 296–317. <https://doi.org/10.1177/1079063217706708>
- Campbell, R., Ahrens, C. E., Sefl, T., Wasco, S. M. & Barnes, H. E. (2001). Social Reactions to Rape Victims: Healing and Hurtful Effects on Psychological and Physical Health Outcomes. *Violence and Victims*, 16(3), 287–302. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.3.287>
- Campbell, R., & Raja, S. (1999). Secondary Victimization of Rape Victims: Insights From Mental Health Professionals Who Treat Survivors of Violence. *Violence and Victims*, 14(3), 261-275. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.14.3.261>

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

- Carroll, M. H., Korenman, L. M., & Rosenstein, J. E. (2019). Does sex of the victim matter? A comparison of rape scripts involving a male or female victim. *Violence and Gender*, 6(3), 175–186. <https://doi.org/10.1089/vio.2018.0040>
- Carroll, C. P. (2021). The ‘lottery’ of rape reporting: Secondary victimization and Swedish criminal justice professionals. *Nordic Journal of Criminology*, 22(1), 22–41. <https://doi.org/10.1080/2578983x.2021.1900516>
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. In: Fattah, E. A. (Eds.), *From Crime Policy to Victim Policy*, (pp. 17–30). https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023, 13 januari). *Helpt jonge vrouwen slachtoffer seksueel grensoverschrijdend gedrag in 2022*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/helpt-jonge-vrouwen-slachtoffer-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-in-2022>
- Clements, C. B., Brannen, D. N., Kirkley, S. M., Gordon, T. M. & Church, W. T. (2006). The measurement of concern about victims: Empathy, victim advocacy and the Victim Concern Scale (VCS). *Legal and Criminological Psychology*, 11(2), 283–295. <https://doi.org/10.1348/135532505x79573>
- Depraetere, J., Decrock, C., & Vandeviver, C. (2020). Een factorieel survey experiment naar de aanvaarding van verkrachtingsmythes binnen de politie in België. *Panopticon*, 41(4), 373-391.
- Dijk van, J. (2009). Free the Victim: A Critique of the Western Conception of Victimhood. *International Review of Victimology*, 16(1), 1–33. <https://doi.org/10.1177/026975800901600101>

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

- Erickson, K. A., Jonnson, M., Langille, J. I., & Walsh, Z. (2017). Victim Gender, Rater Attitudes, and Rater Violence History Influence Perceptions of Intimate Partner Violence. *Violence and Victims*, 32(3), 533–544. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.vv-d-15-00086>
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.
- Huber, S., & Huber, O.W. (2012). The Centrality of Religiosity Scale (CRS). *Religions* 3(3), 710-724. <https://doi.org/10.3390/rel3030710>
- Lipkus, I. (1991). The construction and preliminary validation of a global belief in a just world scale and the exploratory analysis of the multidimensional belief in a just world scale. *Personality and Individual Differences*, 12(11), 1171–1178. [https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869\(91\)90081-L](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869(91)90081-L)
- Lodewijkx, H. F. M., de Kwaadsteniet, E., van Zomeren, M. & Petterson, R. (2005). Zinloos geweld en reacties op onrechtvaardigheid: de bescherming van een rechtvaardige wereld? *Nederlands tijdschrift voor de psychologie en haar grensgebieden*, 60(4), 80–98. <https://doi.org/10.1007/bf03062346>
- Maercker, A. & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, 17(4), 345–351. <https://doi.org/10.1023/b:jots.0000038484.15488.3d>
- Mally, F., & Van Kenhove, P. (2004). Het meten van sociale wenselijkheid in de marketing.
- Politie (2021). *Jaarverantwoording: De cijfers van 2021*. [Fact sheet]. <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/onderwerpen/jaarverantwoording/2021/leparello-jaarverantwoording-politie-2021.pdf>

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Pinciotti, C. M. & Orcutt, H. K. (2021). Understanding Gender Differences in Rape Victim

Blaming: The Power of Social Influence and Just World Beliefs. *Journal of*

Interpersonal Violence, 36(1–2), 255–275. <https://doi.org/10.1177/0886260517725736>

Ullman, S. E. (2016). Sexual revictimization, PTSD, and problem drinking in sexual

assault survivors. *Addictive Behaviors*, 53, 7–10.

<https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.09.010>

Wakelin, A. & Long, K. M. (2003). Effects of Victim Gender and Sexuality on Attributions of

Blame to Rape Victims. *Sex Roles*, 49, 477–487.

<https://doi.org/10.1023/a:1025876522024>

Yarmey, A. D. (1985). Older and younger adults' attributions of responsibility toward rape

victims and rapists. *Canadian Journal of Behavioural Science*. 17(4), 327–338.

<https://doi.org/10.1037/h0080045>

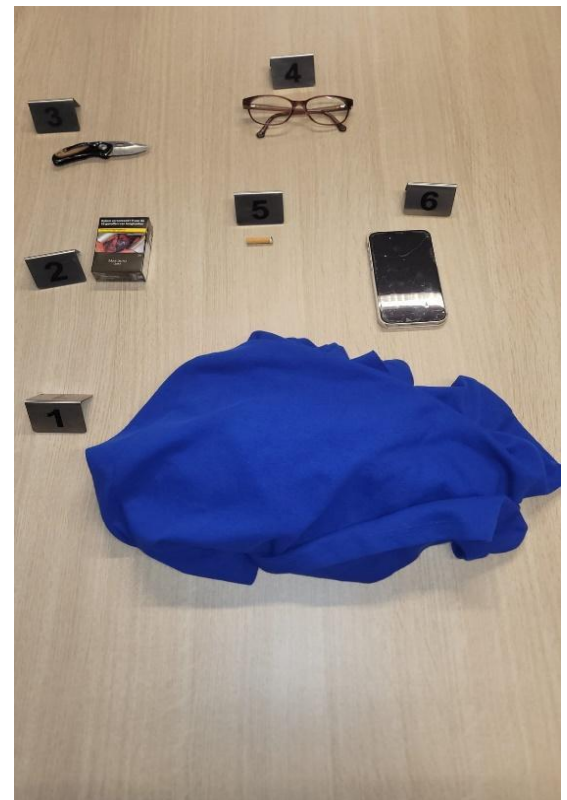
Bijlage A

Het Ideale Vignet

Op 17 april 2022 moest verdachte Gerard S. voorkomen voor de rechter. Hij wordt verdacht van de verkrachting van een Arnhemse vrouw (19 jaar).

Op 8 november 2021 was het slachtoffer aan het eind van de middag onderweg van haar vrijwilligerswerk bij de voedselbank in Arnhem naar huis. Het slachtoffer verklaarde dat ze halverwege haar route was, ter hoogte van de Heemskerckerstraat, toen ze plotseling werd aangevallen. Vervolgens werd ze een steegje in gesleurd door een onbekende man en verkracht onder bedreiging van een mes. Er zijn spullen gevonden in het steegje die overeenkomen met het verhaal van het slachtoffer.

Tijdens de hoorzitting gaf het slachtoffer een emotionele verklaring, waarvan hier een samenvatting is weergegeven: “Ik sta hier vandaag met een onwerkelijk gevoel, omdat ik nooit had verwacht dat mij zo iets zou overkomen. Daarom vind ik het ook belangrijk om hier te staan, zodat niet alleen u, rechter, maar iedereen in deze zaal hoort wat de gevolgen zijn van wat deze man mij heeft aangedaan. Dat de verkrachting een grote impact op mij heeft gehad, is nog zacht uitgedrukt. Mijn hele leven staat op zijn kop. Ik durf niet meer alleen over straat, ik slaap slecht en ik kan me niet meer concentreren. Hierdoor heb ik noodgedwongen moeten stoppen met mijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank, terwijl ik daar vroeger zoveel plezier uit haalde.” Het slachtoffer wendde zich tot de verdachte met tranen in haar ogen, “Waarom heb je mij dit aangedaan?”. “Vaak mis ik de oude ik, die een stuk zelfverzekerder, socialer en minder angstig was. Ik zal nooit meer de oude worden, maar ik hoop dat ik het in de toekomst een plekje kan geven. Ik hoop dat u, de rechter, de juiste uitspraak zal doen.”

1. Kledingstuk van slachtoffer
2. Pakje sigaretten van verdachte
3. Zakmes van verdachte
4. Bril van slachtoffer
5. Sigaret van verdachte
6. Telefoon van slachtoffer

Bijlage B**Het Mannelijke Vignet**

Op 17 april 2022 moest verdachte Gerard S. voorkomen voor de rechter. Hij wordt verdacht van de verkrachting van een Arnhemse man (19 jaar).

Op 8 november 2021 was het slachtoffer aan het eind van de middag onderweg van zijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank in Arnhem naar huis. Het slachtoffer verklaarde dat hij halverwege zijn route was, ter hoogte van de Heemskerckerstraat, toen hij plotseling werd aangevallen. Vervolgens werd hij een steegje in gesleurd door een onbekende man en verkracht onder bedreiging van een mes. Er zijn spullen gevonden in het steegje die overeenkomen met het verhaal van het slachtoffer.

Tijdens de hoorzitting gaf het slachtoffer een emotionele verklaring, waarvan hier een samenvatting is weergegeven: “Ik sta hier vandaag met een onwerkelijk gevoel, omdat ik nooit had verwacht dat mij zoiets zou overkomen. Daarom vind ik het ook belangrijk om hier te staan, zodat niet alleen u, rechter, maar iedereen in deze zaal hoort wat de gevolgen zijn van wat deze man mij heeft aangedaan. Dat de verkrachting een grote impact op mij heeft gehad, is nog zacht uitgedrukt. Mijn hele leven staat op zijn kop. Ik durf niet meer alleen over straat, ik slaap slecht en ik kan me niet meer concentreren. Hierdoor heb ik noodgedwongen moeten stoppen met mijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank, terwijl ik daar vroeger zoveel plezier uit haalde.” Het slachtoffer wendde zich tot de verdachte met tranen in zijn ogen, “Waarom heb je mij dit aangedaan?”. “Vaak mis ik de oude ik, die een stuk zelfverzekerder, socialer en minder angstig was. Ik zal nooit meer de oude worden, maar ik hoop dat ik het in de toekomst een plekje kan geven. Ik hoop dat u, de rechter, de juiste uitspraak zal doen.”

1. Kledingstuk van slachtoffer
2. Pakje sigaretten van verdachte
3. Zakmes van verdachte
4. Bril van slachtoffer
5. Sigaret van verdachte
6. Telefoon van slachtoffer